

Raamset Comm. der
Koninkrijk in Friesland

Datum 25 OKT 1976

Reg. no.

Class. no.

VERTROUWELIJK

MAANDOVERZICHT

No. 9 1976

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST



B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S TV E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht nr. 9 - 1976
(Tijdvak van 1-9-1976 t/m 30-9-1976)

I N H O U D

Nr. 1296.763	Blz.
Reacties op de Paneuropese CP-en conferentie	1
De internationale betrekkingen van de CPN	9
CPN organiseert Nationale Partijconferentie	12
Voorkomen is beter	13
Het Trotskisme in Zuidelijk Nederland	16

Reacties op de Paneuropese CP-en conferentie

Nu de Berlijnse conferentie van Europese communistische partijen enkele maanden achter de rug is, lijkt het zinvol het resultaat van dit toptreffen aan de communistische praktijk van alle dag te toetsen. Kon men bij de afsluiting van de conferentie wellicht nog spreken over een "communis opinio", hoe moeizaam ook bereikt, nu blijkt, dat vrijwel alle essentiële geschillen, die het plaatsvinden van deze conferentie zo hebben vertraagd en bemoeilijkt, onveranderd zijn blijven bestaan.

Nog tijdens de conferentie benadrukte CPSU-secretaris-generaal Leonid BREZJNEV de betekenis van het proletarisch internationalisme *) voor de communistische beweging. Veel nadruk legde hij vervolgens op de "eenheid van fundamentele doelstellingen", die naar hij zei alle CP-en verbond en op de "fundamentele gelijke wensen van alle arbeiders in alle landen". Toch werden begrippen als "proletarisch internationalisme, marxisme-leninisme en de strijd tegen het anti-Sowjetisme" niet in de slotverklaring van de conferentie opgenomen. De vervangende begrippen en termen die wel de goedkeuring van de autonomen verkregen waren: "internationalistische solidariteit, de grote ideeën van MARX, ENGELS en LENIN en de campagne tegen de CP-en tegen de socialistische landen te beginnen met de Sowjet-Unie".

Deze termen werden in de slotacte omlijst met sleutelbegrippen voor de autonomen als "gelijkheid en onafhankelijkheid van alle partijen, niet-inmenging en recht op een eigen nationale weg naar het socialisme".

De slotverklaring kon dan ook worden gezien als een onmiskenbare overwinning voor de ideologische standpunten van de autonomen. Dat de wel in de slotacte gehanteerde begrippen door de Sowjets werden verstaan als een andere naam voor hetzelfde beestje bleek uit de publicaties die al vrij snel na afloop van de conferentie in de Sowjetrussische pers verschenen.

In een commentaar op de slotacte dat verscheen in het theoretisch tijdschrift "Kommunist" verklaarde CC-secretaris en kandidaat-lid van het Politburo van de CPSU Boris N. PONOMARJOW o.m.: "de essentie van het

*) Het proletarisch internationalisme regelt de verhouding tussen alle CP-en in de wereld, waarbij - volgens Moskou's visie - de CPSU de leidersrol bezit.

document moet het program van gezamenlijke actie zijn, gebaseerd op een collectieve analyse van de Europese situatie".

Over het proletarisch internationalisme schreef PONOMARJOW: "Deze kameraadschappelijke solidariteit, door de communisten al meer dan 100 jaar in het vaandel geschreven, behoudt haar gehele grote betekenis ook vandaag de dag nog. Zij was en blijft een machtig en beproefd wapen van de communistische partijen en de arbeiders beweging ..." Waar het in PONOMARJOW's betoog op aan kwam was de verbinding van het door hem veel genoemde internationalistische solidariteit aan het principe van het proletarisch internationalisme.

"Van principiële betekenis voor de theorie en praktijk van het internationalisme is de vraag van de instelling tegenover ... die landen die de grote ideeën van MARX, ENGELS en LENIN al in de samenleving van de nieuwe maatschappij praktisch verwerkt hebben ... De CPSU is ervan overtuigd dat de politiek die de solidariteit met het werkelijke socialisme van vandaag uitsluit, geen werkzame revolutionaire politiek kan zijn".

In de Prawda van 7 augustus 1976 verscheen onder de kop "een beproefd wapen" een artikel waarin politiek commentator KORIONOW, over de Berlijnse conferentie schreef: "De betekenis van de conferentie ligt bovenal in het feit dat ze een uitdrukking was van de eenheid onder communisten". Vervolgens herhaalde hij BREZJNEW's woorden over het proletarisch internationalisme, die hij op de conferentie had gesproken en die ook in het "PONOMARJOW-artikel" gebruikt waren.

Opmerkelijk is dat het Prawda-artikel een maand later kwam dan een nagenoeg gelijklopend artikel in de Prawda Wostoka uit Tasjkent. Ook het blad van het Rode Leger "Krasnaya Zvezda" (Rode Ster) liet zich niet onbetuigd. Prof. W. YEGOROW schreef daarin op 8 augustus: "De Sowjetrusische communisten beschouwen de verdediging van het proletarisch internationalisme als een heilige plicht van elke marxist-leninist" en "tijdens verschillende communistische forums, met inbegrip van de Berlijnse conferentie, hebben de vertegenwoordigers van de zusterpartijen herhaaldelijk benadrukt dat de Sowjet werkende klasse de leidende groep van de internationale werkende klasse is en de CPSU haar voorhoede. De voorhoede loopt voor op andere landen langs het pad dat leidt naar het uiteindelijke doel van het internationale proletariaat".

YEGOROW zette deze uitspraken extra kracht bij door de Bulgaarse president en partijleider te citeren: "T. ZHIWKOW, leider van de BCP-delegatie zei op de conferentie in Berlijn dat de houding tegenover de Sowjet-Unie en haar communistische partij de hoeksteen van loyaliteit aan de communistische idealen blijft."

De Bulgaarse president had al eerder van zijn onvoorwaardelijke trouw aan de Sowjetpolitiek getuigd. In een interview dat hij aan het Franse dagblad "Le Monde" toestond verklaarde ZHIWKOW: "De 29 partijen die deelgenomen hebben aan de pan-Europese CP-en conferentie hebben alle integraal het document goedgekeurd dat overeenkomt met de principes van het marxisme-leninisme. Zij hebben onderstreept dat zij in het bijzonder hun internationalistische solidariteit die voortvloeit uit het proletarisch internationalisme, zullen ontwikkelen op basis van de grote ideeën van MARX, ENGELS en LENIN." Niet de woorden waarmee men iets uitdrukt waren van belang, slechts het gezamenlijke geloof in het marxisme-leninisme telde voor ZHIWKOW.

Deze visie werd nog eens verwoord door Nikolay IRIBADZAKOW, lid van het CC van de Bulgaarse CP. In het partijdagblad Rabotnichesko Delo stelde hij dat "de Sowjet-Unie, als eerste socialistische gemeenschap onvermijdelijk als model dient voor de socialistische gemeenschappen in andere landen daar de eerste glorieuze socialistische revolutie onvermijdelijk als universeel model dient voor andere socialistische revoluties".

Niet alleen Bulgarije schaarde zich volmondig achter dit standpunt. Paul MARKOWSKI, hoofd van de afdeling Internationale Betrekkingen van de Oostduitse SED (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands) verdedigde eveneens de opvatting dat de Berlijnse conferentie het overtuigende voorbeeld was van de levenscheppende kracht van het proletarisch internationalisme. Volgens MARKOWSKI was er geen sprake van een contrast tussen de principes van gelijkheid en soevereiniteit der partijen en die van het proletarisch internationalisme.

Het spreekt bijna vanzelf dat onder de meest trouwe aanhangers van Moskou de CP-Tsjechoslowakije niet kon achterblijven in de verdediging van de leenheer. Het dagblad van CPT, Rude Pravo, deed een aanval op die CP-en die niet de "algemeen geldende wetten van de revolutionaire ont-

wikkeling" erkenden. Rude Pravo leverde eveneens kritiek op de "anti-communistische strategen" die trachtten een scheuring in de internationale communistische beweging te bewerkstelligen door gebruik te maken van het begrip "pluralisme". Ook hierin klonk kritiek op de autonomen door! Al eerder had het blad betoogd (12 juli) dat "de belangen van de arbeidersklasse in alle landen ondeelbaar zijn en internationaal". Dit internationalisme nu is het meest efficiënte wapen tegen "nationalisme en separatisme", aldus Rude Pravo.

Van Poolse en Hongaarse zijde waren eveneens geluiden van (voor de Sowjetpolitiek) positieve aard te horen.

Het Poolse blad Tribuna Ludu zag de betekenis van de conferentie liggen in het feit "dat de bijeenkomst van de communistische partijen de gelegenheid gaf om zich bezig te houden met sleutelkwesties inzake de toekomst van Europa De conferentie leverde een gemeenschappelijke basis voor solidaire samenwerking bij het bereiken van deze grote doeleinden. Het slotdocument wijst de doelstellingen aan in de strijd voor een veilige en vreedzame toekomst van ons continent."

Het augustusnummer van het Hongaarse tijdschrift Partelet bevatte een artikel over de pan-Europese CP-en conferentie in Berlijn van de hand van Janos BEREZ, hoofd van de CC-afdeling Buitenland van de MSZMP (de Hongaarse CP).

BEREZ stelde dat "de lange voorbereiding, het uitgebreide en democratische debat vrucht hebben gedragen: de Europese zusterpartijen hebben hun gemeenschappelijke standpunten in de belangrijke kwesties van deze tijd uiteengezet, en hun verbondenheid met elkaar bevestigd en hun eenheid bewezen"

"Europese marxistisch-leninistische partijen hebben geen identieke opvattingen over alle vraagstukken van onze eeuw, maar zij schatten de hedendaagse verschijnselen van de crisis in het kapitalisme gelijk in."

Volgens BEREZ jagen de bourgeoispropagandisten, die verdeeldheid menen te ontdekken als er gesproken wordt over de mogelijkheid langs verschillende wegen het socialisme te bereiken, spoken na. In principe heeft het marxisme-leninisme altijd de verschillende wegen van de socialistische revolutie erkend, inclusief de mogelijkheid van een vreedzame democratische overgang.

BERECZ: "De monolithische eenheid, die binnen onze beweging heeft bestaan, is er niet meer. Er is geen centrum meer en er is ook geen behoefte aan. Het 21e CPSU-congres (1959) heeft het principe van de gelijkheid van CP-en erkend."

"De internationale communistische beweging is niet een voor eens en altijd gegeven statisch geheel maar een dialectisch, dat onder invloed van de omstandigheden verandert. Debat binnen de beweging is een natuurlijke zaak en een basisvereiste, omdat ervaringen verschillend zijn en omdat verschillen in opvattingen ontstaan." "Het leidende principe" binnen de communistische wereldbeweging is het "proletarisch internationalisme. De inhoud van het principe is heden ten dage onderwerp van discussie binnen de beweging meer en meer politieke bewegingen maken het tot een leidend principe. De partijen die hebben deelgenomen aan de Berlijnse conferentie hebben hun trouw tot uitdrukking gebracht aan het principe van proletarisch internationalisme zelfs als de een of andere partij tegenwoordig de term internationale solidariteit prefereert."

Reactie autonomen

De reactie van de autonoom gezinde CP-en op deze campagne was verschillend en gedeeltelijk zelfs verrassend. Daar was allereerst de onverwachte buiging van de Roemeense president en partijleider CEAUCESCU, anders bepaald niet de meest meegaande, voor Moskous standpunten.

Had CEAUCESCU nog tijdens de conferentie gelijkheid en onafhankelijkheid onmisbaar genoemd voor de verhouding tussen de partijen, in een gezamenlijk communiqué, uitgegeven na zijn "Krim-ontmoeting" met BREZJNEW begin augustus, moest hij als enige van zijn Oostblok collegae, een expliciete vermelding van het proletarisch internationalisme als basis voor de verhouding met de Sowjet-Unie gedogen. Het feit dat de Roemeense communisten aan het begrip een wat andere uitleg geven doet niet af aan de indruk die Moskou tenminste tegenover het Oostblok heeft willen maken. CEAUCESCU probeerde overigens - dat past weer wel in het van hem verwachte patroon - deze indruk weer teniet te doen in het communiqué, uitgegeven ter gelegenheid van zijn recente bezoek aan president TITO van Joegoslavië waarin nogmaals de - gelijkkluidende - visie van de Roemenen en Joegoslaven over het proletarisch internationalisme werd her-

haald *).

Met het Joegoslavische staatshoofd komen wij vervolgens aan de meest felle bestrijder van de "Moskou-uitleg" van het Berlijnse slotdocument.

Nog tijdens de conferentie te Oost-Berlijn had president TITO de betekenis van zijn politiek van niet-gebondenheid onderstreept en gewezen op de noodzaak om bij de opbouw van het socialisme in verschillende landen, verschillende oplossingen te zoeken. Juist voor de Joegoslaven, naast de andere autonomen, was de slotacte zoals hij door alle partijen was "aanvaard", dus niet zonder betekenis. Het is dan ook zeer begrijpelijk dat van Joegoslavische zijde de meest felle aanvallen kwamen op de "herinterpretatie" van deze slotacte. Het partijdagblad "Borba" betreurde dat "het voortzetten van de ideologische uiteenzettingen tussen de Europese communistische partijen na de conferentie helaas de vorm van een vervalsing van de Berlijnse overeenkomst had aangenomen". Volgens het blad was "de opvatting van één socialistisch model even fout en schadelijk als het tornen aan de gelijkberechtiging en zelfstandigheid van iedere partij door de internationale solidariteit een bredere betekenis te geven". "Borba" doelde met dit commentaar regelrecht op de al eerder aangehaalde artikelen van CC-secretaris en plv. Politburolid PONOMARJOW en van de Bulgaar IRIBADZAKOW.

De gezaghebbende Joegoslavische commentator Milika SUNDIC deed er op 7 augustus nog eens een schepje bovenop. In een radiocommentaar stelde hij dat op begrippen als proletarisch internationalisme, die bewust buiten de slotacte waren gehouden, plotseling accent werd gelegd. De conferentie werd nu zelfs vergeleken met Arabische (september 1973) en Zuidamerikaanse (juni 1975) CP-en conferenties die in tegenstelling tot de Berlijnse conferentie wel andere partijen m.n. CP-China, hadden aangevallen en het monolitisch karakter van het communisme hadden benadrukt. "Zoals verwacht mocht worden, zouden de interpretaties van het slotdocument onvermijdelijk de verschillen tussen de diverse partijen weerspiegelen." Dat echter de bereikte overeenstemming zo snel in rook was opgegaan had SUNDIC zeer verbaasd.

Tenslotte is er de reactie van de Westeuropese autonoom gezinde partijen of liever, het gebrek daaraan. Juist tegen de achtergrond van het

*) De Roemenen en Joegoslaven benadrukken in het proletarisch internationalisme de nationale onafhankelijkheid, soevereiniteit, gelijkheid van rechten, niet inmenging in binnenlandse aangelegenheden, wederzijdse hulp en internationale solidariteit. Zij ontkennen hiermee de leidende rol van de CPSU.

onomwonden en scherp geformuleerde Joegoslavische verzet tegen de herinterpretatie van de conferentie - minder is het toch inderdaad niet - valt de Westeuropese zwijgzaamheid sterk op. Tegenover die hele campagne in Oost-Europa werd van Westeuropese kant slechts sporadisch en incidenteel een contrageluid geleverd zoals b.v. in het Italiaanse partijblad l'Unita n.a.v. het hiervoor al genoemde artikel van YEGOROW in Rode Ster. L'Unita merkte op dat YEGOROW in zijn beschouwingen "geen rekening (hield) met de meest recente ontwikkelingen in het debat in de communistische wereldbeweging" en dat zijn weergave van de uitkomsten van "Berlijn" berustte op een interpretatie "die niet gebaseerd (was) op de feiten".

De enige uitzondering in dit verband, althans voor zover hier bekend, vormt de Nederlandse CP (CPN). Anders dan de Italiaanse CP die slechts tegen ene YGGOROV polemiseerde, kwam de CPN met een rechtstreeks op de CPSU gerichte kritiek wegens de houding van deze partij tijdens de conferentie en tot een afwijzing van de manier waarop de uitkomsten van de bijeenkomst Oost-Europa in het algemeen werden voorgesteld. Dit gebeurde in het dagblad De Waarheid bij monde van o.a. partijvoorzitter HOEKSTRA en oud-partijleider De GROOT. (Zie elders in dit MO.)

Zoals opgemerkt, bij de andere als autonoom bekend staande partijen *) vindt men dat niet, terwijl men beslist niet kan aannemen dat zij met Moskou's herinterpretatie instemmen. Zo heeft de leider van de Spaanse CP, Carillo, na "Berlijn" al weer meer dan eens herhaald dat zijn partij een autonome koers volgt, maar zonder zich daarbij direct af te zetten tegen Moskou's interpretatie van de conferentie.

Een verklaring voor deze houding zou de omstandigheid kunnen zijn dat de bekende autonome Westeuropese CP-en alle tot over hun oren in de nationale besognes zitten. Dat geldt voor de Italiaanse en Franse CP, die beide in het perspectief van regeringsdeelname, zich sterk concentreren op de grote economische moeilijkheden in hun land; dat geldt voor de Spaanse CP die volop verwickeld is in haar strijd om in het post-

*) De Sowjetgetrouwe partijen waarvan er in West-Europa verschillende zijn (de CP-en van Portugal, West-Duitsland, Luxemburg, Denemarken bv.) blijven hier uiteraard buiten beschouwing.

FRANCO tijdperk een legale uitgangspositie te krijgen; dat geldt ook voor kleine CP-en zoals bv. de CP-Groot-Brittannië die dag in dag uit bezig is met Englands economische crisis en het bestrijden van de oplossingen die gematigd Labour en de Conservatieven daarvoor aanbevelen.

Naast deze mogelijk belangrijkste omstandigheid, kan er sprake zijn van tactische overwegingen. Misschien zijn de Westeuropese autonomen tevreden met de concessies die zij in Berlijn hebben weten los te maken en willen zij de zaak nu niet verder op de spits drijven door zich sterk tegen Moskou's campagne af te zetten.

Hoe dit zij, wat Moskou heeft willen duidelijk maken is dat voor de CPSU in de waarden van het internationale communisme niets is veranderd. Voor wat de direct onder controle van Moskou staande oostbloklanden betreft zal dit in z'n algemeenheid wel opgaan. Het merendeel betuigde reeds bijval inzake de Moskoupolitiek terwijl Roemenië weer eens "tot de orde werd geroepen".

Bij de Westeuropese autonome CP-en zal Moskou haar denkbeelden niet zoals in Oost-Europa kunnen doordrukken. Of het bij deze partijen gesignaleerde gebrek aan tegenweer tegen Moskou's herinterpretatie van Berlijn voor de autonome posities gunstig is, blijft daarbij een open vraag.

*

* *

De internationale betrekkingen van de CPN

In de jongste vergadering van het partijbestuur van de CPN, gehouden op 10 en 11 september 1976, zijn de internationale betrekkingen uitvoerig aan de orde geweest naar aanleiding van de CPN-deelname aan de Conferentie van Communistische en Arbeiderspartijen in Europa op 29 en 30 juni in Oost-Berlijn. Ook het door het partijbestuur uitgegeven communiqué handelt vrijwel geheel over dit onderwerp. De teneur daarvan wijkt echter nogal af van de in De Waarheid gepubliceerde redevoeringen van partijvoorzitter H.J. HOEKSTRA en van P.de GROOT, die op de betrekkingen met de internationale communistische beweging nog altijd een doorslaggevende invloed uitoefent.

Zowel in het communiqué als in de redevoeringen van de partijleiders wordt over de pan-Europese conferentie als zodanig een gematigd positief oordeel uitgesproken. Als gunstig beoordeelt de CPN de "in hoofdzaak juiste analyse van de internationale politieke toestand" en de verklaring inzake "de soevereine onafhankelijkheid van elke partij en niet-inmenging in interne aangelegenheden". Voorbehoud wordt in het officiële communiqué slechts gemaakt ten aanzien van het ontbreken in het conferentiedocument van een "solidariteitsbetuiging met de strijd van het Indonesische volk tegen het neo-kolonialisme". Het deelnemen door de CPN aan deze door haar als consultatief beschouwde conferentie wordt in het communiqué "juist en nuttig" genoemd, omdat de bijeenkomst beantwoordde aan het (beperkte) doel dat de CPN beoogde, namelijk "met zoveel mogelijk communistische partijen op te treden tegen de zorgwekkende bewapeningswedloop, tegen de zich uitbreidende neo-koloniale oorlog in het Midden-Oosten en bovenal tegen het oorlogsgevaar in Europa".

De CPN-leiders HOEKSTRA en De GROOT waren in hun redevoeringen aanzienlijk kritischer. HOEKSTRA somde een reeks van onderwerpen op, die door de conferentie niet of zeer onvoldoende zouden zijn behandeld, te weten: de Duitse kwestie, de verhouding tot de strijd in de (neo)-koloniale onderdrukte gebieden, het uit de desintegratie van EEG en NAVO voortvloeiende oorlogsgevaar, en het ontbreken van elke vorm van zelfkritiek bij de aanwezige partijen ten aanzien van in het verleden gehanteerde praktijken. Verwerpelijk vond hij voorts de aanval van de CPSU-vertegenwoordiger (i.c. BREZNEJEW) en anderen op de Chinese communisten en de achteraf door de CPSU gegeven interpretatie

als zou de conferentie meer geweest zijn dan slechts een begin van een meningsuitwisseling. De GROOT sprak over "glanzend verlake beschouwingen" in communistische kranten en kritiseerde de oppervlakkige bespreking van de kapitalistische crisis, terwijl het toch tot het ABC van het marxisme-leninisme behoort de economie als uitgangspunt te nemen.

Als vanouds richtte de kritiek van de CPN-leiders zich vooral tegen de CPSU. Zij herinnerden aan het tegen de CPN-politiek en tegen De GROOT persoonlijk gerichte artikel, dat begin 1972 in een historisch Sowjet-tijdschrift is verschenen, en kwalificeerden het als een poging om met behulp van pro-Russische communisten in Nederland een alternatieve communistische partij op te richten. De GROOT typeerde de schrijvers van het artikel als "duisterlingen" en de inhoud als "te dom en te schunnig" om er tegen te polemiseren. Bovendien, aldus De GROOT, zou een repliek geen zin hebben gehad omdat de "vuilenschrijvers" het in hun macht hebben te verhinderen, dat het Sowjet-publiek er kennis van neemt. Zo zijn er in beide redevoeringen vele steken onder water aan het adres van de CPSU, die met de aanleiding, de pan-Europese conferentie, nog maar in een verwijderd verband staan.

Het is interessant te zien welke argumenten de CPN-leiders aanvoeren om de deelname aan de pan-Europese conferentie te rechtvaardigen. Deelname van de CPN heet noodzakelijk vanwege het thema van de conferentie, nuttig vanwege de gedachtenwisseling over brandende wereldvraagstukken en mogelijk doordat de procedure ten opzichte van voorgaande conferenties was gewijzigd. HOEKSTRA wees er op, dat voldaan was aan de eis van volledige publiciteit van in het openbaar te houden redevoeringen, zoals door de CPN geformuleerd op een conferentie van Westeuropese CP-en te Stockholm in september 1973. Hij "vergat", dat de CPN-delegatie in Stockholm tevens als voorwaarde stelde, dat elke deelnemende partij een volledig verslag van de conferentie zou publiceren. De CPN heeft dat zelf na de conferentie in Oost-Berlijn achterwege gelaten. Ook over andere bij vroegere **gelegenheden** aan conferenties gestelde eisen, is de CPN gemakkelijk heengestapt.

Sommige "burgerlijke" bladen hebben aan beschouwingen over de jongste partijbestuursvergadering de conclusie verbonden, dat aan de CPN-toenadering tot de CPSU een einde is gekomen. Die conclusie lijkt op zijn minst voorbarig. Er zijn geen aanwijzingen, dat de besprekingen

tussen CPN en CPSU zijn afgebroken. Bovendien leidt de door de CPN geformuleerde kritiek nergens tot zelfs maar de suggestie, dat met de aangevallen partijen geen betrekkingen onderhouden kunnen worden. Het is integendeel zo dat de CPN zich in het communiqué van het partijbestuur, terwille van het gemeenschappelijke doel, bereid verklaart tot het sluiten van compromissen, mits evenwel garanties gegeven worden tegen herhaling van in het verleden voorgekomen schadelijke handelingen. Ook al omdat de kritiek in de redevoeringen niet zijn weerslag vindt in het officiële communiqué, ligt het meer voor de hand aan te nemen, dat de CPN-leiding de CPSU nog eens krachtig duidelijk heeft willen maken wat haar voorwaarden zijn voor normalisering van de betrekkingen, met name genoegdoening voor de in het verleden ondervonden schande en stopzetting van de steun aan de pro-Russisch communistische organisaties. Twee punten, die door de CPN als hoofdzaken worden beschouwd, maar waarop de CPSU nog niet serieus is ingegaan.

Hoewel de relatie met de CPSU momenteel de meeste aandacht opeist, verliest de CPN-leiding de Westeuropese communistische partijen niet uit het oog. In de rede van partijvoorzitter HOEKSTRA wordt de zinsnede, dat er voor de CPN geen verandering nodig is van de standpunten inzake vraagstukken van de Europese communistische beweging, onmiddellijk gevolgd door de mededeling, dat de CPN "het oog open (moet) houden voor bilaterale kontakten" in de verwachting, dat de politiek van andere Westeuropese communistische partijen in positieve zin zal worden beïnvloed door "het optreden van de massa's". De hoofdredacteur van De Waarheid, J.F. WOLFF, stelde in zijn bijdrage aan de discussie onomwonden: "Wij moeten de weg opgaan van bilaterale betrekkingen met andere partijen." Hij noemde met name de partijen van Frankrijk en Italië in verband met de problematiek rond de EEG. Met de Italiaanse communistische partij is inmiddels reeds contact opgenomen door oud-CPN-voorzitter P. de GROOT, die medio september in Italië met topfunctionarissen van de communistische partij besprekingen heeft gevoerd over "de belangrijkste Europese en internationale vraagstukken". Over eventuele resultaten van die gesprekken zijn (nog) geen mededelingen gedaan.

CPN organiseert Nationale Partijconferentie

Het partijbestuur van de CPN heeft tijdens zijn bijeenkomst op 10 en 11 september j.l. besloten tot het organiseren van een Nationale Partijconferentie. Deze zal plaatsvinden op 15 en 16 januari 1977 te Amsterdam.

Centraal thema van de conferentie zal zijn de aanstaande verkiezingen voor de Tweede Kamer. De opdracht aan de conferentie is dan ook het optreden van de partij in de nationale en buitenlandse politiek in duidelijke taal aan de bevolking te presenteren. Voorafgaande aan het besluit tot het houden van de conferentie, is door partijvoorzitter HOEKSTRA de stellingname van de CPN in de komende verkiezingscampagne uiteengezet. Zijn desbetreffende rede voor het partijbestuur, alsmede de andere daar uitgesproken discussiebijdragen, werden nagenoeg integraal gepubliceerd in het dagblad "De Waarheid".

De houding van de CPN in de verkiezingscampagne zal er goeddeels op gericht zijn een grondslag te leggen voor gesprekken met o.a. de PvdA om te komen tot een andere regeringspolitiek, waarbij ook de CPN betrokken moet worden. Mogelijk zal daartoe ook in het verkiezingsprogramma nadruk gelegd worden op die programmapunten, die CPN en PvdA gemeen hebben. In dit kader is het opmerkelijk, dat in de rede van de partijvoorzitter één belangrijk controversieel punt vrijwel niet aan de orde werd gesteld. Dat betreft de activiteiten ter ondermijning van de loonmaatregel van de regering, die een belangrijk deel van de partijactiviteit in juli en augustus hebben uitgemaakt.

In totaliteit heeft de rede van de heer HOEKSTRA geen wijziging gebracht in de binnenlands-politieke koers van de CPN. In feite heeft de partijvoorzitter de lijn, die het erelid van het partijbestuur, de heer DE GROOT, in een Waarheid-artikel van 5 augustus had uitgestippeld, wat verder uitgewerkt. Opnieuw plaatste hij de vakbeweging voor de verantwoordelijkheid van het tot stand komen van een andere regeringspolitiek op basis van een "progressieve eenheid". Hij richtte zich daarbij ook tot de partijleden, die hij aanspoorde tot verantwoordelijkheidsbesef en eensgezindheid om de hoofdvraagstukken, waar de werkers voor staan, aan te pakken, uitgaande van het algemene Nederlandse belang.

*

* *

Voorkomen is beter

Recentelijk heeft de Vereniging Voorkomen Is Beter (VVIB) nogal wat aandacht getrokken van de publiciteitsmedia. Enerzijds betrof dat de gewone activiteiten van de vereniging ten gunste van haar eisen tot instelling van een periodiek gezondheidsonderzoek, alsmede de daarmee gepaard gaande campagne voor ledenwerving. Anderzijds heeft de VVIB nogal wat publiciteit gekregen door haar optreden in Tiel, waar bij een chemische fabriek een hoeveelheid arseentrioxiede ontsnapte, die een bedreiging kon betekenen voor milieu en gezondheid.

Het blijkt de moeite waard de wijze van actievoeren van de VVIB aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

1. Op de keper beschouwd worden acties van de VVIB zoals in Tiel eigenlijk gevoerd door de van oorsprong maoïstische "Socialistische Partij" (SP). Dat blijkt reeds uit het aandeel van de aan de (SP-)stichting Ons Medies Centrum verbonden SP-artsen en de inzet van vooraanstaande SP-kaderleden uit o.a. Wageningen en Nijmegen, alsook uit het optreden in het rond de Tielse zaak aangespannen proces van de SP-juriste mevr. WESTBROEK-Thomassen, die tevens lid is van de landelijke SP-leiding. Het is echter vooral te verklaren uit het feit dat de VVIB fungeert als een mantelorganisatie van de SP en zelf niet eens blijkt te beschikken over een gestructureerde verenigingsorganisatie. Zo heeft de VVIB geen zelf gekozen bestuur, maar een door de SP aangestelde leiding. Mr S.J. BRUNIA werd op het SP-congres in mei 1976 belast met de VVIB en fungeert dan ook als voorzitter. De 150.000 leden die de VVIB pretendeert te tellen kunnen ook nauwelijks rechten doen gelden of verwijzen naar statuten of huishoudelijke reglementen, want deze bestaan niet. Het open materiaal bestaat slechts uit een tweetal, landelijk verspreide "publicaties voor de volksgezondheid" en een aantal op plaatselijk niveau vervaardigde pamfletten. De enige aanwijsbare binding tussen leiding en leden - afgezien van de lidmaatschapsbijdrage van f. 2,50 per jaar - ligt opgesloten in het eisenprogramma, dat met name het verkrijgen van een periodieke gezondheidstest beoogt.
2. Voorzover bekend is de VVIB de enige politiek geïnspireerde organisatie die mensen probeert samen te brengen op basis van angst voor ziekte en dood. In haar publicaties, die de schijn van wetenschappelijkheid krijgen door de medewerking van enkele artsen, doet de VVIB

het voorkomen alsof het vervullen van haar eisen zal resulteren in een langer leven en verhoging van de kwaliteit daarvan. Ook wordt gesuggereerd dat de kosten voor de gezondheidszorg door de instelling van een periodieke keuring zullen afnemen en dat nu nog onontdekte oorzaken van soms fatale ziekten kunnen worden achterhaald en weggenomen. Deze opvattingen zijn soms op openbare bijeenkomsten van de VVIB door deskundige critici met succes weerlegd.

3. De actievoerders weten de politieke achtergrond van de VVIB steeds weer te versluieren. Dat is in zekere zin frappant, omdat in verschillende publicaties de nauwe verbinding tussen VVIB en SP wel wordt vastgesteld. Het is echter juist de tactiek van de SP ogenschijnlijk "de politiek" zoveel mogelijk buiten haar belangenbehartigingsorganisaties te houden. Intussen wordt het karakter van de SP-mantelorganisaties en de band tussen de SP en die mantelorganisaties toch wel zeer duidelijk vastgelegd in artikelen in het eind september verschenen nummer van het partijblad "de Tribune" (jaargang 12, nummer 18):

- De SP heeft geld nodig. "Vooral om organisaties die wij helpen te ondersteunen. U kent ze natuurlijk wel: Arbeidersmacht, de Bond van Huurders en Woningzoekenden, het Milieu Actiecentrum Nederland, Ons Medies Centrum en de Vereniging Voorkomen Is Beter" (pag.2).

- "Iedereen die onze partij kent, weet dat wij uitsluitend werkende leden hebben, die in vele organisaties werken en dat die organisaties altijd ten doel hebben het lot van de mensen - vooral van de mensen die onderliggen - te verbeteren. Het is toch geen geheim voor de mensen die ons beter kennen, dat de leden van onze partij avond aan avond actief meewerken in organisaties zoals de Bond van Huurders en Woningzoekenden, Arbeidersmacht, Het Milieu Aktiecentrum Nederland, Van Mens tot Mens en de Vereniging Voorkomen Is Beter en steun verlenen aan o.a. de Stichting Ons Medies Centrum, de Stichting Onderzoek en Studie en de Stichting Ontwikkelingssamenwerking Nijmegen" (pag. 4).

- "Ook initiatieven die wij genomen hebben tot het oprichten van diverse belangenorganisaties zoals de Bond van Huurders en Woningzoekenden, Arbeidersmacht, het Milieu Aktiecentrum Nederland en de vereniging Voorkomen Is Beter (. . .)" (pag. 5).

4. Het is opmerkelijk dat de SP bij machte blijkt op korte termijn een grootscheeps onderzoek naar vergiftigingsverschijnselen zoals in Tiel te organiseren. Bepaald bedenkelijk is het echter dat de VVIB de onderzoekresultaten, die haar brachten tot alarmerende conclusies, niet ter beschikking van gezondheidszorgers en autoriteiten wilde stellen, juist omdat zij zich uitgeeft voor een organisatie, die uitsluitend het belang van de bevolking wil behartigen. Overigens is door een andere mantelorganisatie van de SP, het Milieu Aktiecentrum Nederland al eerder op soortgelijke wijze gehandeld. Toen ging het om het achterhouden van gegevens van een "MAN-meetnet" over luchtvervuiling in een wijk rond het in Arnhem gevestigde bedrijf Billiton.

Het naar buiten optreden via mantelorganisaties is één van de specifieke kenmerken van de SP, die in de komende tijd landelijke publiciteit goed kan gebruiken nu zij definitief tot deelname aan de Tweede Kamerverkiezingen heeft besloten. Bij haar optreden kan de SP rekenen op de onmiddellijke inzetbaarheid van op verscheidene werkterreinen gespecialiseerde, veelal afgestudeerde leden, alsmede van andere leden die begeleidende acties vanuit de bevolking kunnen organiseren en leiden. Het ligt in de lijn der verwachting dat de SP in de komende tijd zal blijven uitkijken naar geschikte aanknopingspunten voor actie en agitatie, vooral in de sfeer van de volksgezondheid, milieuhygiëne en volkshuisvesting.

*
* *

Het Trotskisme in Zuidelijk Nederland

Algemeen

De Internationale Kommunistenbond (IKB), de Nederlandse sectie van de Tendens Verenigd Secretariaat dankt haar toenemende aanhang én activiteit in Zuidelijk Nederland aan de combinatie MANDEL-PROLOOG. Eindhoven is thans één van de belangrijkste IKB-afdelingen in Nederland, dankzij de activiteiten van Rik HANCKÉ, de artistiek leider van Proloog. De recrutering van nieuwe aanhangers van de IKB in het bijzonder en de Vierde Internationale in het algemeen zet zich voort; op het verlanglijstje van de IKB staat bijvoorbeeld nog de oprichting van een afdeling Breda. De expansie-drift van de andere trotskistische groeperingen in Nederland, de Beweging voor Arbeiders Zelfbestuur (BAZ) (aanhangers van Michel RAPTIS), manifesteert zich eveneens in het zuiden van ons land. Nijmegen en Arnhem kunnen in dit verband worden genoemd.

De IKB-afdelingen

Er is een verschil in de opbouw van de diverse IKB-afdelingen in het zuiden van ons land. Eindhoven is van "binnen-uit" opgebouwd; van Maastricht zal wellicht ook, binnen niet al te lange tijd, hetzelfde gezegd kunnen worden. Nijmegen en Arnhem zijn het resultaat van externe inspanningen.

Voordat in Eindhoven een trotskistische afdeling (toen nog onder de naam "Proletaries Links") werd opgericht, bestond er in die plaats al een kleine groep (cel) aanhangers van de Vierde Internationale, bestaande uit Rik HANCKÉ, Lisette MERTENS (beiden uit België), Jean Claude H. en Cornelia van der K. (beiden uit Frankrijk). Deze vier zijn er in geslaagd sympathisanten en leden voor de Vierde te winnen, gebruik makend van de kansen die hen werden geboden. Rik HANCKÉ en Lisette MERTENS konden daarvoor in eigen kring met succes recrutereren.

H. opende een "linkse" boekhandel en kon op die manier zijn steentje bijdragen aan het verspreiden van de trotskistische gedachten. De werkwijze van HANCKÉ kan beschouwd worden als een uitvoering van de zogenaamde "Intrede-politiek", een vorm van infiltratie.

De afdelingen Nijmegen en Arnhem zijn van de grond gekomen door bemoeienissen van buiten (Amsterdam) af. Herman PIETERSON en Theo WIERING, beiden behorend tot de leiding van de Nederlandse sectie, hebben zelf - o.a. door het organiseren van scholing op beperkte schaal en door hun persoonlijke benadering van studenten - in eerste instantie de afdeling Nijmegen "gemaakt", daarbij geholpen door de student Louis HEINSMAN.

De afdeling Eindhoven telt nu minstens 20 leden. "Nijmegen" zal n.a.w. qua ledental niet veel verschillen met Eindhoven; het percentage studenten ligt er hoger.

Beide afdelingen leveren samen bijna de helft van de leiding van de IKB.

Ernest MANDEL

De Belgische hoogleraar Ernest MANDEL is met name debet aan de "trotskisering" van Zuidelijk Nederland.

De ontbinding indertijd (jan.'73) van de jongeren-organisatie van de Nederlandse sectie "REVOLTE", is mede het gevolg geweest van het aandringen (sommigen spreken zelfs van een opdracht) van MANDEL om de toenmalige "neven"-organisatie van de Nederlandse sectie, Proletarisch Links, zo snel mogelijk uit te bouwen tot een erkende actie-partij. Toen al heeft MANDEL n.a.w. de fusie tussen Proletarisch Links en de Nederlandse sectie voorzien, en hij heeft dat vermoedelijk willen bespoedigen door zijn eigen werkterrein ten dele naar Nederland te verleggen en enkele van zijn vertrouwelingen voorbereidende werkzaamheden in het zuiden van Nederland te laten verrichten.

Rik HANCKÉ, artistiek directeur van Proloog, was, voordat hij in Nederland kwam, aan een gelijksoortige toneelgroep in België verbonden. De naam van dit gezelschap: het Trojaanse Paard, een nu bijna symbolische naam, gezien de eerder vermelde werkwijze van HANCKÉ binnen Proloog. Het is niet waarschijnlijk dat men bij de Nederlandse toneelgroep precies wist wat werd "binnengehaald". Als spreker op bijeenkomsten heeft MANDEL ook persoonlijk het trotskisme een grotere bekendheid gegeven.

Op 9 januari 1974 werd door de afdeling Eindhoven een eerste grote openbare bijeenkomst belegd, bijgewoond door ongeveer 300 personen. Uiteraard was de spreker Ernest MANDEL. En hij zou nog vaker op dit

soort bijeenkomsten aanwezig zijn, zoals op 8 oktober 1974, toen hij in Nijmegen aan circa 500 studenten het een en ander vertelde over "De strijd voor het socialisme".

Tilburg

In Tilburg is er opwinding ontstaan aan de Katholieke Hogeschool, omdat geweigerd werd een leerstoel marxistische economie in te stellen. De "Werkgroep POLEK" (Politieke Economie) heeft voor dit plan inmiddels steun gekregen van diverse bekende persoonlijkheden, onder wie MANDEL. Meerdere keren is hij nu al in staat gesteld zijn marxistische visie op de economische wereld-problemen in Tilburg te etaleren, meestal tijdens bijeenkomsten/colleges, door POLEK georganiseerd. Een hoogtepunt moet voor vele studenten ongetwijfeld het debat MANDEL-HEERTJE geweest zijn op 20 september j.l.

Verwachting

De trotskisten uit Zuid-Nederland zullen een stempel blijven drukken op de ontwikkeling van de IKB, met name waar het de uitvoering betreft van het congres-besluit, dat "arbeiders-werk" (activiteit in de vakbonden) alle voorrang heeft. Vooral de Eindhovenaren zullen daarbij kunnen putten uit hun ervaring met vakbondsactiviteiten in de "kunstenaars-wereld". De fusie op 1 november a.s. van enige kunstenaars-organisaties tot de nieuwe kunstenaarsorganisatie van het NVV zal de IKB-Proloogleden niet onwelkom zijn. Door het "arbeiderswerk" zal er waarschijnlijk een as Eindhoven-Rotterdam ontstaan, twee jonge afdelingen met sterke persoonlijkheden en initiatiefnemers. De rol van Amsterdam als centrum van het trotskisme in Nederland is daarmee bijna uitgespeeld.

*

* *